

Hevur tú ein spurning ella onkran trupulleika, sum tú kundi ynskt tær at fingið viðgjordan í hesum teiginum.

Spyr Sosialin

Skriva til: Sosialurinn, postsmoga 76, 3800 Argir. Merk brævbjálvan »Spyr Sosialin«.

Sálarfrøðingurin:

Skal eg flyta?

Eg eri 22 ára gomul, og havi gingið saman við einum ungum manni í tvey ár. Hann er nokur ár eldri enn eg, men tað hevur ikki vist seg sum nakar trupulleiki.

Óðrvisi er tá hann hevur drukkið, ti tá verður hann so ógvusligur, at eg ræðist hann.

Vanligar dagar sigur drongur min ikki rættuliga nógv. Hann er stillur og friðarligur, næstað keðiligur. Mær dámar væl at hava tað skemtiligt av og á, og mær nýtist ikki brennivín fyri at stuttleika mær.

Nú er tað, at vit hava tosað um at flyta saman í eina íbúð, sum verður leys um stutta tíð. Drongur min vil fegin, at vit skulu flyta saman, men eg ivist stórliga, um hetta er nokur loysn. Nú vil hann hava svar frá mær, men hvat skal eg siga. Eg eri góð við hann, men hvussu verður tað, tá vit skulu húsast undir somu lon.

Kann sálarfrøðingurin siga mær, hvat eg skal gera?

Ivasom

Tíðverri greiðir tú í fyrispurninginum ikki nóg neyvt frá, á hvønn hátt drongurin gerst ógvusligur í fyllskapi, men um eitt fólk broytist munandi undir hendinga og kanska bert smávegis rúsi, er orsök at vera á vardi.

Ovfarakæti bilar helst ikki tað stóra, um ein heldur seg inni hjá sær sjálvum og annars ikki fremur nakað at írða seg um seinni. Harafurtimóti má tað sigast at vera hópin verri, um kenningin ber í sær óði og ógvusligheit.

I báðum fornum er kortini talan um, at rúsurin í lotuni tekur burtur sálarligar byrgingar, sum í edrúum tilstandi virka í persónleikanum ofta í ov stóran mun, og so velst um, hvat tað eru fyri kenslur, sum er byrgdar og í hvussu stóran mun.

Um nú hesin drongur tin, sum annars er sinniligur, tá hann hevur kenning, hamskiftist og tekur til at deila og kanska eisini berja serstakliga teg, vildi eg í tínum stað kunna fingið so mikið innlit í hansara innstu kenslulívuriskifti móttvegis mínum persóni, at eg av sjálvsóknun orsökum hevði hugsað meg meira enn einaferð um, áðrenn eg hevði tengt seg nærri at einum slíkum persóni.

Men kærleikin sigst

bera yvir øllum og er helst eisini hovudsgrundin til, at so mong klára at liva saman so leingi og tola lýtini hjá hvørjum øðrum, men man ikki júst kærleikin hava lumpað so mangan, og hittinorðini eru mangan á góðari leið, har sagt verður, at »kærleghed gor blind«, men í ægteskabet fær man rontgenojne».

Tú eigur at umhugsa stóðuna gjølla og tosa við dreingin, áðrenn tit fara undir nakað, har tað kanska illa vendast aftur frá uttan skar í lívið, og tú mást ikki gloyma, at tú sum er fyrst og fremst hevur ábyrgd fyri tínum egna lívi.

EyJo

Sosialráðgevarin:

Noyðist eg at upplýsa hvør pápin er

Eg skal hava eitt barn, sum eg gleði meg til.

Bert er trupulleikin, at eg ikki livi saman við pápinum, og ætli mær ikki at hava samband við hann heldur, tá barnið kemur. Er tað neyðugt hjá mær

Eyðun Joensen, sál-arfrøðingur

Marjun Sigurdsdóttir, sosialráðgevi

Marner Simonsen, lækni

Turið Debes Hentze, lögfrøðingur

at upplýsa navnið á pápinum?

Eg havi gott starv og klári meg sjálva, so mær nýtist ikki barnapengar.

Kann sosialráðgevarin siga mær, hvussu eg skal gera fyri at sleppa undan at siga myndugleikunum, hvør pápin er?

Skjótt mamma

Taði tygum eiga barnið, sum tygum vænta, verða tygum av jarðamóðrini spurð um navnið á pápinum. Ynskja tygum ikki at uppgveva navnið á pápinum, skulu tygum bæði yvirfyri jarðarmóðrini og politinum halda fast við, at tygum ikki vilja uppgveva pápanavnið. Samstundis skulu tygum sokja Ríkisumbodið um loyvi til at verða frittikin fyri at upplýsa navnið á pápinum.

Ríkisumbodið metir síðani um, um tygum liva í so góðum korum, at tað er rimuligt at frátaka barninum nakað, sum tað rættuliga eigur.

Dentur verður lagdur á tygara upphaldsevni, t.v.s. inntøku, útbúgving og bústað. Somuleiðis telur aldurin við, soleiðis at skilja, at ein ung genta neyvan sleppur frá at uppgveva navnið á pápinum, meðan ein meira tilkomin í góðum

korum helst fær viðhald.

Ávgerðin hjá Ríkisumbodnum kann kærast til Justitsministeriet.

Marjun

Læknin:

Ov tíðliga at gevast

Kann læknin siga mær, um nakað er at gera við kvinnur í skiftisaldrinum, sum eru so fyrri, at tað er trupult at vera saman við manninum.

Eg eri 57 ára gomul og haldi sjálv, at tað er ov tíðliga at gevast við samlivinum.

Eg havi í onkrum donskum blað lisið um eitt hvørt smyrsl sum er at fáa. Veit læknin, um hetta er til keyps í Føroyum, og um tað skal keypast eftir resept.

K.

Rætt hava tygum í meining tygara um samliðið, og tí er umráðandi at nýta evni, sum hjálpur upp á trupulleikarnar.

Tað er eisini rætt, at tað finst eitt smyrsl, sum inniheldur kvinnuhormon íð eitur Premarin Vaginal-krem. Hetta fæst bert upp á resept.

Evnið er nakað dýrt at keypa — umleið 60–70 krónur fyri tubuna. Umframt hetta kann eisini verða neyðugt at taka kvinnuligt hormon sum tablettir, fyri at basa hesum trupulleikum, ið tygum hava.

MS

Vandi fyri krabbamein?

Nógv verður tosað um p-pillarar og krabbamein, og tað ávirkar líkamðið at taka p-pillarar soleiðis, at møguleiki fyri at fáa krabbamein er stórri.

Hvat sigur læknin til henda spurningin?

seks.

P-pillarin verður lagdur undir mangt, men neyvan er hann beinleiðis orsøkin til krabbamein vøkstur.

Harafurtimóti gevur p-pillarin lyndi til ókt sexuel virksemi, sum gevur møguleika fyri skiftandi bruna í livmóðurhalsinum. Hetta kann elva til ótta móguleika fyri at fáa krabbamein vøkstur í livmóðurhalsinum.

P-pillarar kunnu tí ikki sigast at verða beinleiðis orsøk til hesa sjúku.

MS

Sjúkrakassin:

Leggur inntøkur hjá hjúninum saman

Hóast hjún verða skattaði hvør sær og hava hvør sína sjúkrakassabók, so verða inntøkurnar framvegis lagdar saman, tá ásetast skal, um fólk skulu í A bólkin ella B bólkin innan sjúkrakassan.

Ein mamma ringdi á Sosialin ein dagin, at klaga sína neyð, ti hon varð flutt í B bólkin innan sjúkrakassan.

Hon sigur: — Hóast tað kann sýnast av nógvum, tá inntøkur okkara verða lagdar saman, so hava vit bæði ikki so nógvur pengar millum hendir, at vit hava ráð at verða B limir í sjúkrakassanum.

Tá gav av at bita tá eg herfyri sendi boð eftir læknanum.

Eitt barn var sjúkt og læknin kom á sjúkravitt-

an, sum vardi í eitt korter. Fyri hetta skuldi eg gjalda 200 krónur.

Tá eg næsta dag hevði brúk fyri at boðsenda læknan, helt eg meg aftur, ti eg hevði — satt at siga, ikki pengar at gjalda við.

Sosialurin vendi sær til Harry Johansen, stjóra í Havnar Sjúkrakassa og spurdi hvi inntøkur hjá hjúninum verða lagdar saman í sjúkrakassanum, tá tey hava hvør sína sjúkrakassabók og eisini gjalda skatt hvør sær?

Hetta verður gjørt eftir teimum reglum, sum vóru gjørdar, tá hjún byrjaðu at gjalda skatt hvør sær í 1979. Tá var málið um at leggja inntøkurnar saman hjá hjúninum, viðgjørt á tingi og samtykt.

Eftir rundskrivum frá danska sosialstýrinum frá

25. juli 1980, hevur henda skipanin verið nýtt.

Harry Johansen heldur, at tað er ein fyrimunur at vera B limir, av tí at ein sjálvur kann avgera, hvønn lækna ein fer til.

Um hjún hava nógv børn, og kanska sjúka er í familjuni, so er tað kostnaðarmikil útreiðsla?

— Fyri njún uttan børn er tað greitt biligari at vera B limir, meðan tað kann vera torført hjá foreldrum við børnum, um eitt nú sjúka er, men her er ein nevnd innan sjúkrakassan, sum tekur støðu til, um hjún kunnu fáa møguleika at sleppa í A bólkin, hóast tey hava stórri inntøku enn loyvt eftir reglunum.

Harry Johansen upplýsir annars, at inntøkumark-ið fyri A sjúkrakassalim-

nú er broytt frá 1. januar 1983.

Hjún verða nú B limir, um tey tilsamans hava meira enn 197.300 krónur árliga í inntøku. Fyri einlig er markið 148.000 krónur.

Umframt hetta er galdandi, at foreldur við børnum undir 16 ár kunnu fáa 20.750 krónur í niður-skurð fyri hvørt barnið.

Um t.d. eini hjún hava tvey børn undir 16 ár, so er markið fyri flyting í B bólkin 238.800 krónur.

I Havnar Sjúkrakassa eru 40 pst. B limir.

Vit hava eisini spurt Andor Ellefsen, formann í Kommunuleknafelegnum, um viðurskiptini hjá A og B limum innan sjúkrakassan.

— Tað er kostnaðarmeyri at vera B limur, tí

tú skalt gjalda ein part av útreiðslunum. B limir fáa rokning sendandi fyri upphæddina, og skulu so leggja peningin út. Tó fara tey í sjúkrakassan at fáa ein part av peninginum aftur. Hinevegin kann tað vera ein fyrimunur, at tú ikki ert bundin at fara til ávísan lækna. Oftast er tað soleiðis, at familjur hava ein lækna kortini, tí tað lættir um, at allir upplýsingar eru á einum stað.

Tað er sjálvsagt ein útreiðsla hjá teimum sum hava sjúk børn, tí tey skulu kanska hava læknaviðgerð yvir stórri tíðarskeið.

Um annað av hjúninum verður sjúkt, so fer inntøkan niður og hesi koma í A bólkin av sær sjálvum.

Tit ringja

sosialurinn,

tlf. 11820

— vit skriva

Er nakar fyrimunur at koyra fólk í A og B bólkar, tá sjúkrakassin rindar stóran part av útreiðslunum?

— Tað hevur vist seg aðrastaðni, at fólk heldur vilja gerast A limir. Dømi í Danmark vísa, at tá sjúkrakassin varð umlagdur fyri nokrum árum síðan og fólk sluppu at velja at gerast A ella B limir, so valdu bert 10 pst. í eini stórar kommunu í Danmark, at vera B limir, sigur Andor Ellefsen.

Dag.